

AUTOR

ppłk mgr Ireneusz Langowski

irys@onet.pl

Departament Wojskowych Spraw Zagranicznych

ROLA ORGANIZACJI TRAKTATU PÓLNOATLANTYCKIEGO W MIĘDZYNARODOWYM SYSTEMIE BEZPIECZEŃSTWA NA PRZYKŁADZIE WYBRANYCH KONFLIKTÓW

*Słowa kluczowe: NATO, bezpieczeństwo międzynarodowe,
konflikty zbrojne*

Wstęp

Nie ulega wątpliwości, że Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego (ang. *North Atlantic Treaty Organization* – NATO) od jego powstania do współczesności permanentnie ewoluuje w środowisku bezpieczeństwa międzynarodowego. Dynamiczna zmienność środowiska bezpieczeństwa wymusza procesy zmian na każdej organizacji, a zwłaszcza na tych, których misją jest kształtowanie bezpieczeństwa. Stąd NATO, chcąc przetrwać w nowoczesnym środowisku bezpieczeństwa z możliwością jego kreowania, musi podejmować wyzwania w zakresie ewolucji misji i zadań oraz sposobów ich realizacji. Zatem teza, że NATO jest wiarygodnym i obecnie jedynym zbiorowym podmiotem polityczno-militarnym posiadającym zdolności do pozytywnego kreowania bezpieczeństwa regionalnego i światowego, jest oczywista. Podstawę tego stanowi nienaruszalność jedności politycznej sojuszu, legitymizm działania oraz trwałość artykułu piątego Traktatu Waszyngtońskiego.

Celem niniejszego artykułu jest przybliżenie roli NATO w kształtowaniu międzynarodowego systemu bezpieczeństwa we współczesnym świecie na przykładzie konfliktów zbrojnych: w byłej Jugosławii, Afganistanie, Iraku i Libii. Ponadto celem jest wyjaśnienie zmieniającej się roli NATO adekwatnie do dynamicznie modyfikującej się sytuacji politycznej, ekonomicznej, gospodarczej i militarnej na świecie.

Należy podkreślić, że wielkie mocarstwa światowe po zakończeniu drugiej wojny światowej i wynikających z jej źródeł i przyczyn negatywnych doświadczeń, a także z uwarunkowań pierwszej wojny światowej oraz symptomów zimnej wojny, w celu ustabilizowania sytuacji politycznej, postanowiły stworzyć organizację polityczno-militarną, która będzie

gwarantowała bezpieczeństwo zrzeszonych państw. W założeniach tworzenia NATO nie przewidywano, że od 1955 roku NATO będzie jedną z dwóch organizacji utrzymujących wzrost napięcia militarnego w zimnowojennym wyścigu zbrojeń i w dążeniu do równowagi sił. Paradoksalnie wyścig zbrojeń i dążenie do równowagi sił było gwarancją bezpieczeństwa w ówczesnym bipolarnym świecie, ponieważ hipertrofia zniszczenia była najskuteczniejszym instrumentem odstraszania¹. Jednakże świadomość hipertrofii zniszczenia powodowała również rozwój procesów zmian w zakresie obniżania potencjału militarnego. Stąd NATO jak każda nowoczesna organizacja potrafiła i potrafi ewoluować, by przetrwać i pozytywnie zmieniać środowisko bezpieczeństwa międzynarodowego.

Fundamentem i istotą funkcjonowania NATO jest artykuł piąty Traktatu Waszyngtońskiego, który zobowiązuje państwa członkowskie do wzajemnej pomocy w razie agresji na jedno z nich². W ten sposób podpisany w 1949 roku Traktat Północnoatlantycki poszerzony w kolejnych latach o państwa członkowskie stworzył najsilniejszy jak dotąd na świecie sojusz dwudziestu ośmiu niepodległych państw podzielających wspólny system wartości na rzecz utrzymania pokoju, a także szeroko rozumianego bezpieczeństwa.

Trzymanie Rosjan z dala, Niemców ze względu na zaszłości historyczne pod szczególną kontrolą, a Amerykanów blisko Europy – stanowiło esencję funkcjonowania NATO i główną tezę bezpieczeństwa światowego³. Teza ta była zasadna w okresie zimnej wojny, ale po jej zakończeniu straciła swoje znaczenie, ponieważ procesy transformacyjne, które nasiliły się w Europie od 1989 roku, spowodowały zmianę środowiska bezpieczeństwa z nadzieją na kooperację, a nie rywalizację militarną. Pozytywny proces współpracy militarnej odbywał się w tych obszarach kształtowania bezpieczeństwa regionalnego, gdzie dochodziło do kompromisu w ustalaniu interesów politycznych. Jednakże zmiana polityki Federacji Rosyjskiej lub odkrycie jej rzeczywistych intencji spowodowało, że teza o trzymaniu Rosjan z dala, a Amerykanów jak najbliżej powraca do pierwotnego znaczenia, ale nie w ujęciu zimnowojennym a uwarunkowań współczesnego środowiska bezpieczeństwa. Związane jest to z faktem, że Europa zachodnia ciągle jeszcze nie jest w stanie skutecznie się obronić bez pomocy Stanów Zjednoczonych⁴.

¹ Por. J. Wiatr, *Zarys nauk o stosunkach międzynarodowych*, Wydawnictwo Europejskiej Wyższej Szkoły Prawa i Administracji, Warszawa, 2008, s. 16.

² Por. R. Kupiecki, *Obrona kolektywna NATO. Stała misja i zmienny kontekst strategiczny*, [w:] *Rocznik Strategiczny 2014/15*, tom 20, Warszawa, 2015, s. 313-327.

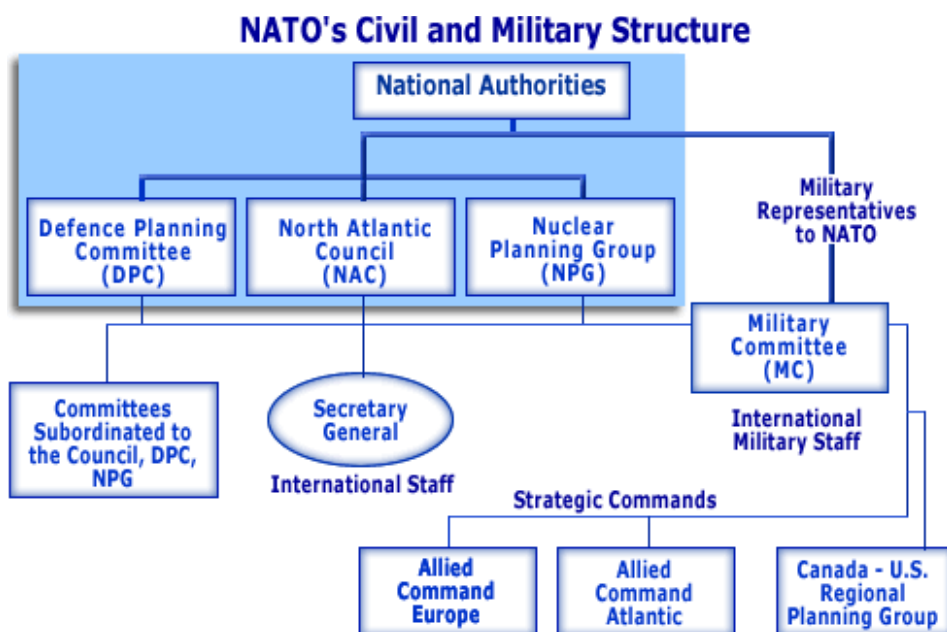
³ Por. J. Kaczmarek, *NATO w systemie bezpieczeństwa świata*, Wydawnictwo Alta-2, Wrocław, 1998, s. 26.

Po samorozwiązaniu się [UKładu Warszawskiego](#) (1.07.1991) NATO stało się jedyną realną siłą w środowisku międzynarodowym, która z różnym powodzeniem spełnia funkcję stabilizującą, podejmując również działania profilaktyczne zapobiegające powstawaniu i rozprzestrzenianiu się konfliktów regionalnych.

Rola Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego w wybranych konfliktach zbrojnych

4 Por. L. Pastusiak, *Jakie NATO?*, [w:] R. Czulda, R. Łoś, J. Reginia-Zacharski (red.), *NATO wobec wyzwań współczesnego świata*, Instytut Badań nad Stosunkami Międzynarodowymi w Warszawie, Wydział Stosunków Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego, Warszawa-Łódź, 2013, s. 20.

Sojusz stawia sobie za cel zbiorową obronę państw członkowskich, która stanowi podstawę zachowania pokoju oraz umacniania bezpieczeństwa w regionie transatlantyckim i na świecie. W realizacji swoich zadań NATO opiera się na procesach koordynacji i planowania na poziomie politycznym oraz spraw wojskowych. Struktura NATO wskazuje na związki i zależności pomiędzy politycznymi i cywilnymi uwarunkowaniami współpracy oraz częścią wojskową (rys. 1). Zależności dostrzega się na każdym poziomie funkcjonowania NATO, głównie w takich dziedzinach jak: planowanie obronne, obrona powietrzna, łączność, wsparcie logistyczne oraz współpraca przemysłów obronnych państw

członkowskich.

Źródło: *North Atlantic Treaty Organization - History and General Studies*, <https://selfstudyhistory.com/2014/12/28/world-history-north-atlantic-treaty-organization-nato/>.

Rys. 1. Naczelne organy NATO

Należy podkreślić, że NATO stanowi także forum bardzo aktywnej współpracy państw członkowskich i partnerskich w obszarach, takich jak: planowanie cywilne, usuwanie skutków klęsk żywiołowych i katastrof naturalnych oraz w konstruowaniu programów naukowych, a także w dziedzinie ochrony środowiska. Przykładem takiego działania mogą być przedsięwzięcia koordynacyjne podjęte przez NATO w 1997 roku, których celem było wsparcia Departamentu Spraw Humanitarnych ONZ w kierowaniu pomocy do regionów Europy Środkowej dotkniętej powodzią. Najbardziej oczywistą zaletą funkcjonowania NATO jest fakt zwiększonego bezpieczeństwa i stabilności dla wszystkich jego członków, a także dla Europy i reszty świata. W szczególności NATO daje gwarancje wszystkim swoim członkom na udzielenie pomocy na wypadek zbrojnej agresji zwróconej przeciwko któremukolwiek z nich. Oznacza to, że żaden członek NATO nie jest zdany tylko na siebie i w obliczu zagrożenia i kryzysu może liczyć na pomoc i wsparcie pozostałych. Należy jednakże podkreślić fakt, że gwarancje NATO nie zwalniają państw członkowskich z narodowego obowiązku budowania systemu militarnego do obrony suwerenności, a wręcz przeciwnie, każde państwo członkowskie ma obowiązek budowania swoich sił zbrojnych i jest odpowiedzialne za własną obronę, co nie zawsze jest adekwatne do przyjmowanego budżetu na obronność⁵.

Jednym z zagrożeń współczesnego świata są niestabilne lub mało przewidywalne systemy polityczne państw. Brak stabilności państwa jako podmiotu prawnego na arenie międzynarodowej wyzwała niczym nieusprawiedliwione dążenie innych podmiotów do zawłaszczenia jego suwerenności lub konflikty wewnętrzne. Państwa jako organizacje prawne i ich systemy polityczne są gwarantami stabilności w regionie. Natomiast rozpad państwowości zwykle powoduje, że na jego obszarze próbuje zalegalizować się kilka różnych podmiotów, których interesy są sprzeczne. Wyjątkiem w Europie był bezkonfliktowy pierwotny podział byłego ZSRR (26.12.1991 r.), który w dalszej perspektywie stał się jednak źródłem wielu konfliktów. Natomiast bezkonfliktowy proces dzielenia i łączenia nastąpił w przypadku podziału Czechosłowacji (01.01.1993 r.) i zjednoczenia Niemiec (03.10.1990 r.).

Kryzys polityczno-etniczno-kulturowy w byłej Federalnej Republice Jugosławii po śmierci Josipa Broz Tito (04.05.1980 r.) oraz destabilizacja systemu prawnego w Afganistanie, Iraku i Libii stały się wyznacznikiem wieloletnich konfliktów, w których NATO miało do odegrania ważną rolę.

Konflikty zbrojne na terenie Bałkanów wstrząsnęły Europą i światem na początku lat 90. ubiegłego wieku. Ich źródłem były nierozwiązane problemy etniczno-kulturowe oraz społeczne, a przyczyną brak silnej i stabilnej władzy zdolnej do kompromisowego rozwiązywania problemów.

⁵ Por. R. Czulda, *Wyzwania dla NATO: postępujący rozłam potencjałów*, [w:] R. Czulda, R. Łoś, J. Reginia-Zacharski (red.), *NATO...*, s. 345-351.

Jednym z czynników stojących na przeszkodzie do kompromisowego rozwiązywania problemów był nacjonalizm albańsko-bośniacko-serbski. W dążeniu narodów byłej Jugosławii do ustanowienia nowych samodzielnych i niezależnych państw – po wolnych wyborach we wszystkich republikach w 1990 – wykorzystano czynnik kulturowy, który dokonał tak silnej polaryzacji społeczeństwa, że w efekcie doprowadziło to nawet do ludobójstwa⁶. Konflikt na Bałkanach był okresem wielkiej próby i testu dla NATO, z którym nie zawsze potrafiło sobie dobrze radzić. Jednakże działania na Bałkanach w tym trudnym okresie spowodowały nabycie przez Sojusz nowych doświadczeń i pozwoliły na uwiarygodnienie jego roli w światowym systemie bezpieczeństwa. Sytuacja polityczna na Bałkanach i przewidywane jej negatywne efekty stały się impulsem do włączenia się NATO w normalizację sytuacji.

Operację pokojową w Bośni i Hercegowinie NATO rozpoczęło przy użyciu Sił Implementacyjnych (ang. *Implementation Force* – IFOR) powołanych na podstawie rezolucji nr 1031 z dnia 15 grudnia 1995 r. Rady Bezpieczeństwa ONZ. Rezolucja ta upoważniała NATO do kierowania operacją w Bośni i Hercegowinie przez Kwaterę Główną NATO, która w tej sytuacji opracowała plan do przeprowadzenia działań pod kryptonimem *Wspólny Wysiók* (ang. *Joint Endeavour*)⁷. Zadaniem IFOR było wprowadzenie w życie ustaleń części porozumienia pokojowego z 21 listopada 1995 r. w Dayton pomiędzy stronami konfliktu. Skład IFOR stanowiły siły utworzone na bazie struktury Wielonarodowych Sił Połączonych. Do składu IFOR wydzielono siły: morskie, powietrzne i lądowe. Najliczniejsze były siły lądowe, w których skład wchodziły trzy dywizje wielonarodowe, brygada sił szybkiego reagowania, a także jednostki wsparcia bojowego i zabezpieczenia działań. Do składu IFOR włączono nie tylko pododdziały i oddziały państw członkowskich NATO, ale również kontyngenty wojskowe państw uczestniczących w programie Partnerstwo dla Pokoju (Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Polska, Rumunia, Słowacja, Węgry) oraz innych państw spoza programu (Austria, Egipt, Finlandia, Malezja, Pakistan, Rosja, Szwecja). Łącznie IFOR liczyły około 60 000 żołnierzy z 32 państw. Polska do operacji *Wspólny Wysiók* wydzieliła: część sił do dowództwa Brygady Nordycko-Polskiej, 16 batalion powietrzno-desantowy, Polską Grupę Zabezpieczenia oraz polski personel w Nordyckiej Grupie Zabezpieczenia. W składzie PKW IFOR uczestniczyło 671 żołnierzy. W 1996 r. na bazie 16 batalionu powietrzno-desantowego, batalionu duńskiego oraz sił fińskich i szwedzkich sformował Brygadę Nordycko-Polską (NORDPOLBDE), która wchodziła w skład

⁶ Zob. *Konflikty współczesnego świata*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 2008, s. 216-234.

⁷ R. Kupiecki, *NATO a operacja pokojowe: Studium sojuszu w transformacji*, Warszawa, 1998.

Wielonarodowej Dywizji Północ. Do zadań sił IFOR między innymi należało:

- zapewnienie przerwania wrogich działań podejmowanych przez strony konfliktu;
- oddzielenie ugrupowań zbrojnych nowo powstałych jednostek terytorialnych – Federacji Bośni i Hercegowiny oraz Republiki Serbskiej;
- przeprowadzenie faktycznego podziału terytorium pomiędzy te dwie jednostki polityczne (co wiązało się z wzajemnym przekazywaniem określonych obszarów).

Podsumowując działalność sił IFOR, należy stwierdzić, że dzięki ich funkcjonowaniu uzyskano najważniejszy cel działania sił pokojowych, a mianowicie wprowadzono podstawy utrzymania pokoju w tym rejonie Europy oraz powołano do działania agendy cywilne wspierające budowanie trwałego pokoju. Ponadto dzięki IFOR udzielano pomocy uchodźcom i osobom przesiedlonym w powrocie do domu i w powrocie do „normalnego” życia. Siły te dodatkowo wprowadzały pokój tam, gdzie było to konieczne. Należy stwierdzić, że w wyniku działania sił IFOR i ich realizacji zadań NATO zaakcentowało swą rolę w budowaniu ogólnoświatowego bezpieczeństwa, a także przejawiało rolę lidera w przywracaniu pokoju w zapalnych częściach Europy, a później świata.

Na podstawie rezolucji nr 1088 z 12 grudnia 1996 roku Rady Bezpieczeństwa ONZ zostały utworzone Siły Stabilizacyjne (ang. *Stabilisation Force* – SFOR), które liczyły ok. 32 tys. personelu wojskowego i cywilnego i po rozformowaniu IFOR przejęły jej misję. Według planu operacji *Wspólna Kuźnia* (ang. *Joint Forge*) mandat dla SFOR zakładał ustabilizowanie sytuacji w Bośni i Hercegowinie oraz stworzenie warunków do przejęcia odpowiedzialności za kraj przez narodowe organy władzy cywilnej. Polska kontynuowała zadania wojskowe w siłach SFOR w składzie Brygady Nordycko-Polskiej, ale swój kontyngent zredukowała do 500 żołnierzy. Żołnierze pełnili służbę w batalionie operacyjnym, dowództwie sił wielonarodowych, sztabie Nordycko-Polskim, Narodowym Elemencie Zaopatrzenia oraz międzynarodowej kompanii policji wojskowej⁸. Zadaniem sił SFOR były:

- kontynuacja realizacji zadań przejętych od IFOR;
- zintensyfikowanie działalności agend cywilnych wspierających budowanie trwałego pokoju⁹.

Ustabilizowanie sytuacji społeczno-politycznej w Bośni i Hercegowinie powodowało stopniowe zmniejszanie wielkości Sił Stabilizacyjnych. W styczniu 2000 r. rozwiązano Brygadę Nordycko-Polską, a jej zadania

⁸ Por. C. Marcinkowski, *Operacje pokojowe na początku XXI wieku*, MON Departament Wychowania i Promocji Obronności, Warszawa, 2004, s. 19.

⁹ Por. J. Czaja (red.), *Euroatlantycka przestrzeń bezpieczeństwa*, AON, Warszawa, 2005, s. 172-173.

przejęła znacznie mniejsza Nordycko-Polska Grupa Bojowa. Spowodowało to również zredukowanie liczebności PKW w siłach SFOR do 300 osób. Po kolejnych reorganizacjach PKW od stycznia 2003 r. funkcjonował w składzie Wielonarodowej Grupy Bojowej Polsko-Słoweńsko-Portugalskiej. Ogółem w PKW SFOR uczestniczyło 4140 żołnierzy. Po wygaśnięciu mandatu dla SFOR, od 2004 r. PKW przeznaczony został do działań w ramach misji Unii Europejskiej w Bośni i Hercegowinie – EUFOR Althea.

Siły SFOR oprócz wyszczególnionych zadań odgrywały także aktywną rolę w poszukiwaniu i zatrzymywaniu osób podejrzanych o popełnienie zbrodni wojennych, a następnie ich przekazywaniu do Międzynarodowego Trybunału Karnego dla byłej Jugosławii w Hadze.

Efektem działania SFOR, a tym samym NATO było ustanowienie, a następnie umacnianie, a później utrzymywanie trwałego pokoju w regionie, co bezpośrednio wpłynęło na ukształtowanie trwałych podstaw bezpieczeństwa i pokoju na Bałkanach. Efektem działania NATO i Unii Europejskiej na Bałkanach jest to, że obecnie Albania, Bośnia i Hercegowina, Czarnogóra, Macedonia i Serbia ubiegają się o członkostwo w Unii Europejskiej, a Albania i Chorwacja są członkiem NATO, co jednoznacznie wskazuje na tendencje dużej trwałości wprowadzonych zmian.

Kolejna operacja pod kryptonimem *Wspólny Strażnik* (ang. *Joint Guardian*) prowadzona była przez NATO w Kosowie na podstawie rezolucji nr 1244 z 10 czerwca 1999 roku wydanej przez Radę Bezpieczeństwa ONZ. Do jej przeprowadzenia utworzono siły KFOR (ang. *Kosovo Force*) liczące około 50 tysięcy żołnierzy służących pod auspicjami ONZ, natomiast podlegających dowództwu NATO. Sojusz podjął działania mające na celu wprowadzenie w życie postanowień planu pokojowego dwa dni po przyjęciu rezolucji – 12 czerwca 1999 r. Siły KFOR były powołane, by zmniejszyć skutki katastrofy humanitarnej spowodowanej operacją powietrzną prowadzoną nad Kosowem przez NATO w marcu 1999 r. Pierwotnie mandat KFOR obejmował: powstrzymywanie wrogości i zagrożeń dla Kosowa ze strony byłych sił jugosłowiańskich i serbskich, monitorowanie granicy kosowsko-macedońskiej, zapewnienie porządku publicznego, zdemilitaryzowanie Armii Wyzwolenia Kosowa, prowadzenie rozminowania, usuwanie niewybuchów i innych przeszkód na szlakach komunikacyjnych, zapewnienie bezpieczeństwa organizacjom zajmującym się pomocą humanitarną, współpracę w zakresie odbudowy i rozwoju prowincji. Na początku działalności KFOR szczególnie ważną była ochrona mniejszości narodowych. Działania pododdziałów KFOR polegały na systematycznym patrolowaniu rejonów zamieszkiwanych przez mniejszości narodowe, ochronie dóbr kultury i dziedzictwa kulturowego, a także dostarczaniu żywności, odzieży oraz innych środków niezbędnych do życia miejscowej ludności. Wraz z proklamowaniem przez Kosowo

niepodległości 17 lutego 2008 roku, NATO zaczęło realizować zadania, które głównie koncentrowały się na utworzeniu Sił Bezpieczeństwa Kosowa oraz cywilnej struktury sprawującej nad nimi nadzór. Proces szkolenia Sił Bezpieczeństwa Kosowa realizowano według standardów NATO. Sojusz także wspierał władze Kosowa w utworzeniu ministerstwa właściwego ds. wewnętrznych, by sprawować kontrolę nad Siłami Bezpieczeństwa Kosowa. Polska do udziału w operacji *Wspólny Strażnik* wydzieliła kontyngent, w którego skład wchodziło żołnierze z 18 batalionu desantowo-szturmowego, 10 Brygady Zaopatrzenia (NEZ) oraz personel w strukturach dowodzenia siłami KFOR. Ogółem stanowiło to około 800 żołnierzy i pracowników wojska. Wydzielone siły polskie przydzielono do sektora amerykańskiego, znajdującego się w południowo-wschodnim obszarze Kosowa¹⁰.

Od lipca 2000 r. Polski Kontyngent Wojskowy funkcjonował w składzie Polsko-Ukraińskiego Batalionu Sił Pokojowych. Wydzielony został z 14. Brygady Pancерnej oraz z 21. Brygady Strzelców Podhalańskich i liczył 748 żołnierzy. Siły polskie w ramach POLUKRBAT wypełniały podobne jak dotychczas zadania, a ponadto konwojowały ludność serbską z gminy Strpce. Konwoje były organizowane dla: uchodźców odwiedzających swoje domostwa, studentów oraz dla przemieszczających się do granicy z Jugosławią i Macedonią.

Polski Kontyngent Wojskowy w składzie KFOR wielokrotnie podlegał zmianom organizacyjnym, z czym związana była m.in. redukcja jego liczebności. Największa reorganizacja miała miejsce na początku 2010 r., gdy Wielonarodowe Siły Zadaniowe Wschód zastąpiono Wielonarodową Grupą Bojową Wschód. Przeformowanie sił zadaniowych w grupy bojowe spowodowało wycofanie POLUKRBAT i zorganizowanie PKW w kompanię manewrową. Zmieniły się wówczas zadania polskich żołnierzy w siłach KFOR, bowiem od tego czasu tworzyli oni mobilną grupę szybkiego reagowania w sytuacjach kryzysowych oraz okresowo pełnili służbę na punktach kontrolnych¹¹.

Podsumowując działania NATO w Kosowie, należy stwierdzić, że ich efektem było powstrzymanie odradzającej się wrogości pomiędzy stronami konfliktu, ustanowiono bezpieczne warunki funkcjonowania miejscowej ludności oraz przeprowadzono w większości przypadków udaną akcję rozbrojenia Wyzwoleńczej Armii Kosowa (alb. *Ushtria Çlirimtare e Kosovës* – UCK). Ponadto siły kierowane przez NATO wspomagały międzynarodowe wysiłki humanitarne i współpracowały z Tymczasową Misją Administracyjną ONZ w Kosowie (ang. *United Nations Interim*

¹⁰ D. Kozerański (red.), *Udział jednostek Wojska Polskiego w międzynarodowych operacjach pokojowych w latach 1973-2003. Wybrane problemy*, AON, Warszawa, 2004, s. 27.

¹¹ Tamże, s. 38.

Administration Mission in Kosovo – UNMIK), której celem było stworzeniem stabilnych warunków do jego przyszłego rozwoju. Dodatkowo pododdziały KFOR patrolowały granicę Kosowa, obsadzając placówki na przejściach granicznych oraz strzegły kluczowych obiektów infrastruktury krytycznej. Za sukces NATO w Kosowie należy uznać fakt, iż znaczna część sił KFOR była zaangażowana również do ochrony ludności serbskiej, która wróciła do Kosowa po zakończeniu konfliktu.

Inny charakter działań NATO miał miejsce w Afganistanie i Iraku, chociaż z pozoru wydawałoby się, że są to działania podobne. Po ataku terrorystycznym Al-Kaidy na Stany Zjednoczone 11 września 2001 roku NATO uznało, iż jest to naruszenie artykułu 5 Traktatu Waszyngtońskiego. Atak ten przez wszystkich członków NATO jednomyślnie został uznany za działanie spełniające warunki naruszenia suwerenności państwa członkowskiego. Siły USA 07.12.2001 roku rozpoczęły operację *Trwała Wolność* (ang. *Enduring Freedom*), w której efekcie wsparto Sojusz Północny, który walczył z reżimem talibów¹². Po obaleniu reżimu talibów podjęto decyzję o powołaniu Międzynarodowych Sił Wsparcia Bezpieczeństwa (ang. *International Security Assistance Force* – ISAF), którą podpisano w Bonn 5 grudnia 2001 roku¹³. Ustalenia z Bonn dotyczyły rozwiązań w sprawie odbudowy stałych instytucji rządowych, które gwarantowałyby pokojowy rozwój Afganistanu. W świetle prawa międzynarodowego propozycje z Bonn usankcjonowane zostały rezolucji nr 1386 Rady Bezpieczeństwa ONZ z 20 grudnia 2001 roku, która stała się podstawą powołania ISAF. Siły ISAF działały w ramach operacji wymuszania pokoju zgodnie z rozdziałem VII Karty Narodów Zjednoczonych¹⁴. Tworzenie sił ISAF powierzono NATO. Siły międzynarodowe miały wspierać tymczasowe władze afgańskie w celu stworzenia środowiska bezpieczeństwa w Kabulu i jego okolicach, co ułatwiłoby odbudowę kraju¹⁵. Zmiana systemu dowodzenia siłami ISAF od 11 sierpnia 2003 r. i przejście odpowiedzialności przez dowództwo NATO spowodowało konieczność wydania kolejnej rezolucji RB ONZ nr 1510 z 13.10.2003 r. Od tego czasu NATO zakończyło rotacyjność dowództwa operacyjnego i stało się odpowiedzialne za dowodzenie, koordynację i planowanie oraz użycie wojsk, co zwiększyło efektywność sojuszniczego działania. Początkowo mandat ISAF ograniczał się do zapewniania bezpieczeństwa w okolicach Kabulu. W październiku 2003 r. ONZ

12 Zob. S. Tanner, *Wojny Bushów*, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław, 2007, s. 183-194.

13 Zob. J. Kaczmarek, *NATO w systemie bezpieczeństwa świata*, Wydawnictwo Alta-2, Wrocław, 1998.

14 Zob. *Karta Narodów Zjednoczonych*, San Francisco 26 czerwca 1945, art. 39-51.

15 Por. D. Kozerański, *Międzynarodowe operacje stabilizacyjne NATO – strategiczna szansa czy zagrożenie?*, [w:] R. Czulda, R. Łoś, J. Regina-Zacharski (red.), *NATO...*, s. 178.

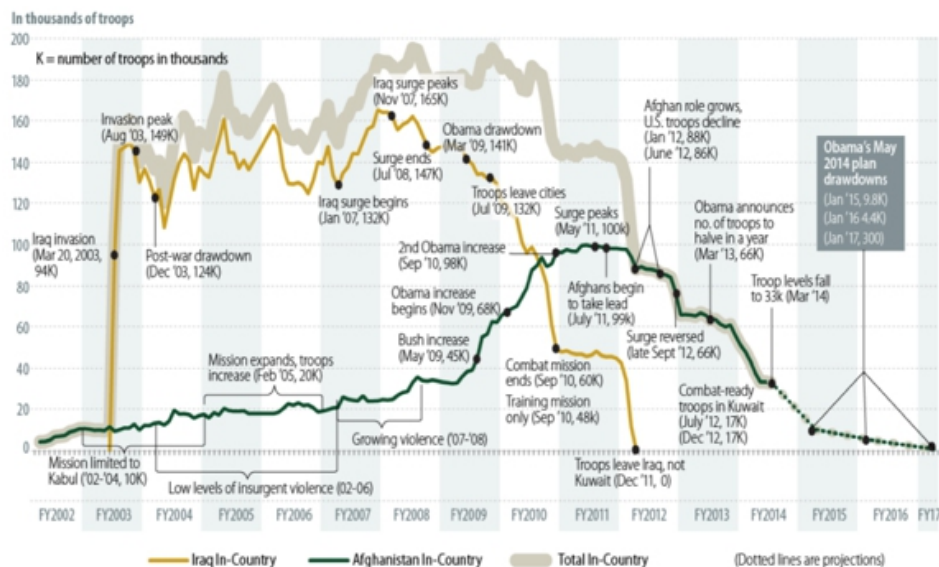
rezolucją nr 1510 rozszerzyła obszar działania sił ISAF na całe terytorium Afganistanu. Rozszerzanie zakresu terytorialnego działań sił ISAF od 2003 r. w Afganistanie obejmowało cztery etapy. Etap I – zapoczątkowany operacją na północy kraju, etap II – od lutego 2005 r. obejmował wykonywanie zadań w zachodniej części, etap – III od grudnia 2005 r. rozszerzono o południe, a etap – IV od października 2006 r. obejmował wschodnią część Afganistanu. Rozszerzeniu działania sił ISAF na kolejne prowincje Afganistanu towarzyszyło zarówno zwiększenie liczebności żołnierzy oraz personelu cywilnego, jak i zakresu podejmowanych zadań. Wymagało to między innymi utworzenia prowincjonalnych zespołów ds. odbudowy oraz powołania operacyjnych zespołów doradczo-łącznikowych do wsparcia Afgańskiej Armii Narodowej na różnych szczeblach dowodzenia. Wśród głównych zadań Międzynarodowych Sił Wsparcia Bezpieczeństwa w sferze wojskowej wymienia się: wspieranie rządu w odbudowie kraju oraz tworzeniu jego demokratycznych struktur, prowadzenie działań w obszarze bezpieczeństwa we współpracy z Afgańskimi Narodowymi Siłami Bezpieczeństwa, szkolenie Afgańskiej Armii Narodowej oraz pomoc w rządowych programach bezpieczeństwa mających na celu rozbrojenie działających grup rebelianckich. Pomoc w odbudowie państwa afgańskiego ISAF realizowało poprzez: wspieranie działań humanitarnych, wznowienie działalności szkół i ośrodków medycznych, oczyszczanie i odbudowę ujęć wody pitnej, wsparcie rządu afgańskiego oraz międzynarodowych wysiłków na rzecz zwalczania produkcji narkotyków, zapewnienie bezpieczeństwa na szlakach komunikacyjnych¹⁶.

Siły Zbrojne RP rozpoczęły udział w Międzynarodowych Siłach Wspierania Bezpieczeństwa w Afganistanie od 16 marca 2002 roku i prowadziły działania do zakończenia misji ISAF. Misja NATO w Afganistanie zakończyła swą działalność w 2014 roku, ale już od 2012 r. kontyngenty poszczególnych państw były znacznie zredukowane i następowała intensyfikacja zadań na rzecz szkolenia narodowego aparatu bezpieczeństwa (rys. 2).

Oceniając działania NATO w Afganistanie, należy stwierdzić, że żadne z realizowanych zadań nie zostało w pełni wykonane. Rozbrojenie rebeliantów i terrorystów zrealizowano tylko częściowo, ponieważ w tych regionach, gdzie występował duży wpływ islamistów, nadal dochodzi do aktów zbrojnych, zwłaszcza na pograniczu z Pakistanem. Również przeprowadzenie reformy systemu sprawiedliwości powiodło się tylko częściowo, ponieważ korupcyjność nowej władzy, przyzwyczajenia kulturowe ludności i wpływy religijne nadal w wielu częściach kraju utrzymują nieformalnie prawo szariat. Nie wynika to z zaniechań lub

16 M. Trzpił, *Raport. Afganistan jako największe współczesne wyzwanie dla NATO*, Warszawa, 2009, Raport III/2009, s. 52.

błędów działania sił ISAF, a z powolnych zmian mentalnościowych miejscowej ludności, do czego w znacznym stopniu przyczynia się korupcyjność funkcjonariuszy państwowych. Do pozytywnych stron działań NATO w Afganistanie zasadne jest zaliczyć szkolenie policji (ang. *Afghan*

National Police – ANP) i armii (ang. *Afghan National Army* – ANA) oraz zapewnienie wsparcia podczas organizowania i przeprowadzenia wyborów. Kolejnym zadaniem częściowo zrealizowanym była walka z produkcją narkotyków, ponieważ w trudnej sytuacji społecznej dla wielu Afgańczyków była to jedyna alternatywa na przeżycie. Jednakże w tej sferze nastąpiło znaczne obniżenie poziomu produkcji, na co wskazują wykryte źródła dostaw na świecie. Należy podkreślić, że nawet w tych obszarach, w których NATO nie osiągnęło pełnego sukcesu, odnotowuje się znaczne osiągnięcia, które pozytywnie wpływają na całokształt procesu zmian w Afganistanie.

Źródło: <https://www.fas.org/sgp/crs/RL33110.pdf>.

Rys. 2. Zaangażowanie wojsk USA

Operacja NATO zrealizowana w Iraku była wynikiem rozbieżności pomiędzy polityką forsowaną przez Stany Zjednoczone z jednej strony a Francją i Niemcami z drugiej. Operację militarną w Iraku pod egidą NATO rozważano już od 2003 roku, jednakże Francja i Niemcy zablokowały te działania i ustalono, że zaangażowanie NATO będzie poprzedzone oficjalną prośbą rządu irackiego. W związku z tym ustalono konsensus i w

grudniu 2004 roku NATO rozpoczęło misję szkoleniową (ang. *NATO Training Mission-Iraq* – NTM-I), mającą na celu przygotowanie irackich sił bezpieczeństwa do przejęcia odpowiedzialności za bezpieczeństwo kraju¹⁷. Zadania w ramach NTM-I skupiały się na doradztwie dla kadr średniego i wyższego szczebla irackich sił bezpieczeństwa oraz koordynacji dostaw sprzętu wojskowego i uzbrojenia dla nowej armii. Misja NTM-I została powołana na podstawie rezolucji nr 1546 RB ONZ z dnia 16.06 2004 roku, której wypełnienie przez NATO ustalono na 17. szczycie NATO w Istambule (28-29.06.2004). Na szefa misji NTM-I powołano generała Frank Helmicka. Polska w NTM-I brała udział od 2005 roku. W obszarze odpowiedzialności Polski było szkolenie irackiego batalionu ochrony bazy (na terenie, której znajdują się m.in. Iracka Akademia Wojskowa). Kursy prowadzone były w irackim centrum szkoleniowym. Natomiast od lutego 2009 roku Polacy kierowali wojskowym zespołem doradczo-szkoleniowym (ang. *Military Advisory Liaison Team* – MALT). Do końca 2009 roku w NTM-I brało udział 20 Polaków, których efektem było przeszkolenie ok. 5 tys. żołnierzy i ok. 10 tys. policjantów. Udział Polski w NTM-I został wznowiony w listopadzie 2010 i trwał do końca grudnia 2011 roku, do całkowitego zakończenia zaangażowania Polski w Iraku.

Operacja ta pomimo przedstawiania i promowania jej osiągnięć i sukcesów nie była zbyt efektywna. Po wycofaniu się NTM-I na części terytorium Iraku utworzone zostało tzw. Państwo Islamskie, które negatywnie wpływa na poziom bezpieczeństwa w regionie. Wiele przekazów z tego rejonu potwierdza fakt, że część personelu wyszkolonego przez elementy szkoleniowe NATO zdezerterowała i zasiłała szeregi tzw. Państwa Islamskiego. Mimo trudu i zaangażowania włożonego przez żołnierzy koalicji w szkolenie personelu sił irackich efekt ostateczny nie daje powodów do pełnego zadowolenia i potwierdza fakt pewnej bezsilności NATO w umacnianiu bezpieczeństwa i pokoju w tej części świata¹⁸. Jednakże należy mieć świadomość, że NATO w swoich szkoleniach skupiało się na profesjonalizmie sił bezpieczeństwa, a nie na ich indoktrynacji. Żołnierze NATO szkolili i przygotowywali profesjonalnie tych obywateli Iraku, których wyselekcjonowały i skierowały na szkolenie suwerenne władze ich kraju. Nie oznacza to porażki NATO, a tylko nieakceptowanie przez część społeczeństwa Iraku procesów zmian zapoczątkowanych obaleniem Saddama Husajna.

17 Por. D. Kozerański (red.), *Udział...*, s. 32.

18 Por. B. Belica, *Strategia NATO wobec konfliktu w Afganistanie: wyzwanie na miarę XXI wieku*, Wydawnictwo ANTE PORTAS – Studia nad Bezpieczeństwem nr 1(3)/2015, Gdańsk, s. 37-40.

Kolejnym, trudnym zadaniem dla NATO była operacja w Libii (ang. *Unified Protector*), której celem było wyegzekwowanie postanowień rezolucji RB ONZ: [nr 1970](#) z 26.02.2011 oraz [nr 1973](#) z 17.03.2011. Konflikt zbrojny w Libii rozpoczął się od 15 lutego 2011 roku i trwał do 23 października 2011 roku. Przyczyną tego konfliktu była destabilizacja sytuacji politycznej po obaleniu wieloletniego przywódcy kraju, pułkownika Muammara Kadafiego oraz dążenia różnych grup do przejęcia władzy.

NATO przejęło operację 25 marca 2011 roku od państw koalicji ONZ (USA, Wielka Brytania, Francja, Kanada), które 19.03.2011 r. rozpoczęły [interwencję w Libii](#). Pełna odpowiedzialność za nadzór nad strefą zakazu lotów NATO przejęło 27 marca, a 31 marca za interwencję wojskową. Działania podjęte przez kraje ONZ były doraźnie, bez wyznaczonego jednolitego dowództwa, co nie przynosiło oczekiwanych efektów. Stany Zjednoczone prowadziły operację *Świt Odysei* (ang. *Odyssey Dawn*), Francuzi operację *Harmattan* (ang. *Harmattan*), Brytyjczycy *Ellamy* (ang. *Ellamy*), natomiast Kanadyjczycy *Mobile* (ang. *Mobile*). Reszta koalicji była pod dowództwem Amerykanów.

Dowództwo nad operacją *Unified Protector* objął kanadyjski generał [Charles Bouchard](#). [Naczelne Dowództwo Połączonych Sił Zbrojnych NATO w Europie](#) objął Amerykanin admirał James Stavridis, dowódcą działań morskich został Włoch wiceadmirał Rinaldo Veri dla operacji morskich, natomiast dowódcą działań lotniczych został Amerykanin gen. Ralph Jodice. Stany Zjednoczone 28 marca rozpoczęły wycofywanie swoich sił morskich z [Morza Śródziemnego](#), ponieważ odpowiedzialność za prowadzenie operacji przejęło NATO. Dowództwo NATO poinformowało, iż operacja powietrzna nad Libią zakończy się wraz z ostatnim dniem października. W dniu 27 sierpnia 2011 r. RB ONZ uchwaliła rezolucję, w której stwierdzono, iż mandat misji powietrznej wygasa 31 października 2011. Podczas 218 dni operacji samoloty bojowe wykonały ok. 9600 misji, w czasie których zniszczono ok. 5900 celów militarnych. Wszystko to odbyło się podczas 26 tys. lotów. Siły NATO skontrolowały także ponad 3 tys. okrętów pływających u wybrzeży Libii. Zniszczono 600 libijskich czołgów i pojazdów opancerzonych, 400 wyrzutni rakietowych i artyleryjskich. Z powodu podejrzeń o łamanie embarga na dostawy broni, uwarunkowanego rezolucją RB ONZ nr 1973, zatrzymanych zostało 11 statków. W powietrzu działała flota 16 państw. Misja w Libii została uznana przez państwa NATO za sukces, ponieważ dała wolność narodowi libijskiemu. Nie oznacza to zakończenia konfliktu w Libii, a tylko rozwiązanie go na jakimś poziomie, pozwalającym dotychczasowej opozycji przejąć władzę i odpowiedzialność za losy kraju.

Należy stwierdzić, że skutki operacji NATO w Libii są dwubiegunowe. Z jednej strony umożliwiono obalenie reżimu Kadafiego oraz dano szansę Libijczykom na stworzenie demokratycznych podwalin pod budowanie

nowego ładu państwowego. Natomiast z drugiej strony efektem obalenia dyktatury był i jest częściowy chaos wywołany utratą starego porządku i nieustabilizowaniem się nowego oraz mimowolne zasilanie szeregów tzw. Państwa Islamskiego przez radykalne grupy Libijczyków. Kolejnym niezamierzonym negatywnym efektem jest kryzys, który uwidacznia się w postaci setek tysięcy emigrantów podążających do Europy w poszukiwaniu lepszego życia. Niestety w tej części świata narzucanie idei demokratycznych jest bardzo trudnym wyzwaniem i nie zawsze kończy się zaprowadzeniem pokoju i pełnego bezpieczeństwa.

Zakończenie

Aktualne zmiany we współczesnym świecie pokazały, że NATO podjęło się wyzwania do przewartościowania swojego sposobu postrzegania otoczenia międzynarodowego i jego bezpieczeństwa. [Konflikty na Bałkanach](#), [ataki terrorystyczne na terytorium Stanów Zjednoczonych](#), a potem także w Europie, wojna w [Afganistanie](#) i [Iraku](#), cyberatak na Estonię, konflikt gruzińsko-rosyjski, światowy kryzys gospodarczy, Arabska Wiosna, konflikt zbrojny w Syrii i na Ukrainie czy działalność tzw. Państwa Islamskiego, kryzys tożsamości Unii Europejskiej – to dość ogólna charakterystyka rzeczywistości polityczno-militarnej, w której musi odnaleźć się NATO. Stąd teza, że NATO powinno nieustannie rewidować swoje cele i poza wewnętrznym bezpieczeństwem obszaru transatlantyckiego przyjąć nowy cel swego działania, jakim jest gwarancja bezpieczeństwa na obszarze kuli ziemskiej. Jednakże do takiego kierunku ewolucji NATO wymagana jest głęboka reforma ONZ, która nadal utrzymuje system działania wypracowany na doświadczeniach II Wojny Światowej i konieczności osiągnięcia konsensusu stałych członków RB ONZ.

Sojusz Północnoatlantycki jako główny gracz militarny i polityczny o znaczeniu stabilizacyjnym i gwarantującym bezpieczeństwo ogólnoświatowe musi zacząć tworzyć nową rzeczywistość w stosunkach międzynarodowych, w tym także budować nowy wizerunek bezpieczeństwa. Tylko w ten sposób może zapewnić sobie fundament do długofalowego rozwoju i gwarancję skuteczności swoich działań w przyszłości. Nie ulega wątpliwości, że NATO przez szereg lat było gwarantem ładu i bezpieczeństwa światowego jednakże ostatnie wydarzenia zmusiły Sojusz do przemodelowania, a nawet do zmiany koncepcji bezpieczeństwa.

Impulsem do zmiany jakości w NATO stała się nowa koncepcja strategiczna Sojuszu, która została ostatecznie zatwierdzona w listopadzie 2010 roku na szczycie NATO w Lizbonie. Koncepcja ta obejmowała dwa główne aspekty artykułu 5. jak i rodzaj misji *out-of-area* (działania poza obszarem transatlantyckim). Ponadto w tamtym czasie istniały dalsze trzy kluczowe czynniki, które znalazły swoje odzwierciedlenie w nowej koncepcji strategicznej: obrona [przeciwrakietowa](#), przyszłość amerykańskiej broni atomowej na kontynencie europejskim, a także stosunki z najważniejszymi światowymi potęgami ([Federacją Rosyjską](#), [Chińską Republiką Ludową](#) czy [Republiką Indii](#))¹⁹.

Dalsza zmiana funkcjonowania NATO została podjęta na szczycie *Newport* (4-5 września 2014 r.) i wymuszona wydarzeniami na Ukrainie.

¹⁹ Por. D. Jankowski, *Nowa Koncepcja strategiczna NATO: znaczenie dla sojuszu i Polski*, Fundacja Amicus Europea, 10/2010.

Do głównych decyzji podjętych na szczycie należy przyjęcie *Planu na Rzecz Gotowości* (ang. *Readiness Action Plan*) mającego m.in. zwiększyć i usprawnić możliwości odpowiedzi NATO w przypadku zagrożenia terytorium któregoś z państw członkowskich²⁰. Choć zgodnie z zapowiedziami nie postanowiono o stałym rozmieszczeniu w Europie Wschodniej bojowych związków taktycznych sił NATO, wydaje się, iż po spotkaniu w Walii zwiększono nacisk na tradycyjną rolę Sojuszu, czyli kolektywną obronę terytoriów państw członkowskich²¹. Przyjęty w *Newport Plan na Rzecz Gotowości* zakłada wyodrębnienie w ramach Sił Odpowiedzi NATO (ang. *NATO Response Force – NRF*) kilkutyśięczonego kontyngentu znajdującego się w stałej gotowości i zdolnego do przerzutu w zagrożony obszar w ciągu 2-5 dni (ang. *Immediate Alliance Assurance Force – IAAF*). Obsadzenie tego złożonego z sił lądowych, dysponujących wsparciem powietrznym i morskim, kontyngentu ma mieć charakter rotacyjny. Dotychczas powołane w 2002 r. decyzją szczytu w Pradze 20 tys. NRF powinny być zdolne do działania w ciągu pięciu dni od podjęcia decyzji (w przypadku obrony terytorium mają zająć pozycję, jako siły wejścia przed pozostałymi siłami wysokiej gotowości). Powołany na szczycie w Walii kontyngent ma podlegać głównodowodzącemu sił NATO w Europie (ang. *Supreme Allied Commander Europe – SACEUR*), ale jego rozmieszczenie będzie wymagało politycznej decyzji Rady Północnoatlantyckiej (tak jak w przypadku NRF). Sojusz ma też usprawnić mechanizmy wczesnego ostrzegania, zaktualizować plany obronne i zaplanować więcej ćwiczeń. Wydaje się, że takie rozstrzygnięcia mają być kompromisem między postulatami Polski i państw bałtyckich, domagających się rozmieszczenia na stałe bojowych związków taktycznych NATO, a niektórymi pozostałymi państwami „starego” Sojuszu, honorującymi porozumienie z Rosją z 1997 roku, na którego mocy NATO zobowiązało się do nierozmieszczania na terytorium nowych członków broni nuklearnej, a także znaczących sił konwencjonalnych. Wolę utrzymania tej umowy wykazały na kilka dni przed szczytem m.in. Stany Zjednoczone, chcąc uniknąć środków, jakie [Rosja](#) mogłaby podjąć w odpowiedzi (np. ostateczne wypowiedzenie zawieszono traktatu o konwencjonalnych siłach zbrojnych w Europie – CFE, i układu całkowitej likwidacji pocisków raketowych pośredniego zasięgu – INF). Sojusz uznał, że korzystniejsze niż rozmieszczenie stałych sił będzie utworzenie kontyngentu zdolnego do natychmiastowego przerzutu na terytorium zagrożonych państw, mogącego wejść do walki w czasie niewiele dłuższym niż stałe jednostki. Co więcej, na terytoriach wschodnich

20 Zob. A. Dybczyński, *Przyszłość NATO*, Rocznik Strategiczny 2014/15, tom 20, Warszawa, 2015, s. 328-344.

21 Por. M. Cielma, *Ocena walijskiego szczytu NATO – na wschodzie bez zmian*, Dziennik Zbrojny, Warszawa, 07.09.2014.

członków NATO znajdują się bazy z zapleczem logistycznym oraz prowadzone mają być ciągle ćwiczenia, co oznacza w zasadzie nieprzerwaną obecność. Na szczycie zdecydowano też o wzmocnieniu stacjonującego w Szczecinie dowództwa Wielonarodowego Korpusu Północno-Wschodniego i rozpoczęciu procedury podwyższenia jego stopnia gotowości z niższej do wysokiej. Obecnie jest sześć takich dowództw, które muszą być zdolne do rozpoczęcia przerzutu w ciągu 10 dni i mogą przejąć dowodzenie nad Siłami NATO o wielkości korpusu (tj. ok. 60 tys. żołnierzy). Ponadto zdecydowano też, że kolejny [szczyt NATO](#) planowany w 2016 roku odbędzie się w Polsce. Na szczycie w Walii omówiono także kwestię przyszłości Afganistanu po zakończeniu misji ISAF, gdzie NATO potwierdziło swoją gotowość rozpoczęcia z początkiem 2015 r. nowej misji, mającej zapewnić trening i doradztwo siłom afgańskim oraz potwierdzono wsparcie finansowe dla tych sił do końca 2017 r. W czasie spotkania poruszono także kwestie konfliktu w Iraku i zmniejszających się wydatków obronnych państw Sojuszu. Przywódcy 28 państw NATO zobowiązali się w tym kontekście do dojścia do zalecanego przez organizację pułapu 2 proc. PKB na obronę w ciągu 10 lat²².

Zgodnie z ustaleniami Szczytu w Newport w dniach 08-09.07.2016 roku odbył się szczyt NATO w Warszawie. W chwili obecnej możemy stwierdzić, iż stał się on wielkim sukcesem NATO, a w szczególności państw wschodniej i południowej Europy. Najważniejszym ustaleniem tego szczytu jest decyzja o trwałym, choć rotacyjnym przerzuceniu sił na Wschód oraz wsparciu walki z tzw. Państwem Islamskim.

Przerzucenie i rozmieszczenie sił wojskowych do Polski i państw bałtyckich planowane jest w połowie 2017 r., ale już dziś możemy stwierdzić, że wpłynie to zdecydowanie na poprawę bezpieczeństwa tych państw i całego regionu ze względu na zmanifestowanie i podkreślenie spójności i niezłomności NATO w kontekście artykułu 5. Skład grup batalionowych i miejsca ich stacjonowania jest obecnie ustalany. W Polsce będzie stacjonować batalion pod dowództwem Amerykanów. W jego skład wejdą Brytyjczycy i Rumuni, mówi się także o pododdziale kanadyjskim, a nawet niemieckim. Na Litwie będą dowodzić Niemcy, a w batalionie znajdują się żołnierze z Beneluxu, Francji i Norwegii. Na Łotwie będzie rozmieszczony batalion pod dowództwem kanadyjskim z udziałem Polski, Portugalii, Francji i Włoch. W Estonii batalion pod dowództwem brytyjskim uzupełnią Duńczycy.

Można wyrazić nadzieję, że nowe wyzwania dla NATO nie sparaliżują jego działalności, a jedynie będą początkiem nowej, adekwatnej do zmieniającej się rzeczywistości, jakości na rzecz budowania i utrzymania pokoju oraz bezpieczeństwa w tak nieprzewidywalnym i dynamicznie zmieniającym się świecie.

²² Por. tamże.

Bibliografia

1. Belica Beata, *Strategia NATO wobec konfliktu w Afganistanie: wyzwanie na miarę XXI wieku*, ANTE PORTAS – Studia nad Bezpieczeństwem nr 1(3)/2014, Gdańsk.
2. Cielma Mariusz, *Ocena walijskiego szczytu NATO – na wschodzie bez zmian*, Dziennik Zbrojny, Warszawa, 07.09.2014.
3. Czaja Jan (red.), *Euroatlantycka przestrzeń bezpieczeństwa*, AON, Warszawa, 2005.
4. Czulda Robert, Łoś Robert, Reginia-Zacharski Jacek (red.), *NATO wobec wyzwań współczesnego świata*, Instytut Badań nad Stosunkami Międzynarodowymi w Warszawie, Wydział Stosunków Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego, Warszawa-Łódź, 2013.
5. Dybczyński Andrzej, *Przyszłość NATO*, Rocznik Strategiczny 2014/15, tom 20, Warszawa, 2015.
6. Jankowski Dominik, *Nowa Koncepcja strategiczna NATO: znaczenie dla sojuszu i Polski*, Fundacja Amicus Europea, 10/2010.
7. Kaczmarek Julian, *NATO w systemie bezpieczeństwa świata*, Wydawnictwo Alta-2, Wrocław, 1998.
8. *Karta Narodów Zjednoczonych*, San Francisco, 26 czerwca 1945.
9. *Konflikty współczesnego świata*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 2008.
10. Kozerański Dariusz (red.), *Udział jednostek Wojska Polskiego w międzynarodowych operacjach pokojowych w latach 1973-2003. Wybrane problemy*, AON, Warszawa, 2004.
11. Kupiecki Robert, *NATO a operacja pokojowe: Studium Sojuszu w transformacji*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Warszawa-Toruń, 1998.
12. Kupiecki Robert, *Obrona kolektywna NATO. Stała misja i zmienny kontekst strategiczny*, Rocznik Strategiczny 2014/15, tom 20, Warszawa, 2015.
13. Marcinkowski Czesław, *Operacje pokojowe na początku XXI wieku*, MON Departament Wychowania i Promocji Obronności, Warszawa, 2004.
14. *NATO. Vademecum*, Bellona, Warszawa, 1995.
15. Tanner Stephen, *Wojny Bushów*, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław, 2007.
16. Trzpił Magdalena, *Raport. Afganistan, jako największe współczesne wyzwanie dla NATO*, Warszawa, 2009. Raport III/2009.
17. Wiatr Jerzy, *Zarys nauk o stosunkach międzynarodowych*, Wydawnictwo Europejskiej Wyższej Szkoły Prawa i Administracji, Warszawa, 2008.

THE ROLE OF NORTH ATLANTIC TREATY ORGANIZATION IN THE INTERNATIONAL SECURITY SYSTEM USING EXAMPLES OF SELECTED CONFLICTS

Abstract: The paper presents the role of the North Atlantic Treaty Organization in the development and maintenance of the international security system, using examples of selected armed conflicts (Bosnia, Kosovo, Iraq, Afghanistan, Libya). The author portrays NATO as the only guarantor of European and world security, showing that NATO is the only organization in the contemporary changing and dynamic world that is capable of keeping the peace and the status quo that was obtained with so much difficulty by the international community after World War II. The contemporary international situation, in particular the change of the external policy conducted by the Russian Federation, the great migration crisis, and the activity of the so-called Islamic State casts NATO in a completely different and, above all, new role, which this organization is bound to fulfil, constituting a reliable foundation of global peace. It seems that NATO is currently the only organization that is capable of shouldering full responsibility for ensuring security in Europe and the world.